

Societat | Actualitzat el 10/03/2019 a les 16:38

Josep Tarrés (pneumòleg) i Àlex Tisminetzky (advocat): «TMB ha actuat per pressió social en el cas de l'amiant»

El pneumòleg especialitzat en les afectacions de salut provocades per l'amiant i l'advocat laboralista del Col·lectiu Ronda demanen celeritat a l'empresa pública per atendre la crisi que afecta la plantilla

Josep Tarrés i Àlex Tisminetzky | Adrià Costa

El 9 de gener Transports Metropolitans de Barcelona (TMB) reconeixia que hi havia empleats del metro de Barcelona afectats per la presència d'amiant (<https://www.naciodigital.cat/noticia/170339/ja/son/cinc/treballadors/metro/barcelona/afectats/amiant>) al seu lloc de treball. La crisi de l'amiant ha estat el detonant d'una convocatòria de vaga i el comitè d'empresa ja prepara una altra aturada (<https://www.naciodigital.cat/noticia/174685?&passaact=dbcc33b84556aef4011e3f5e3fbc85e2&renovaportada=1>). El pneumòleg Josep Tarrés, especialitzat en amiant i membre de la comissió de l'Agència de Salut Pública de Barcelona que segueix el cas del metro, i l'advocat laboralista del Col·lectiu Ronda Àlex Tisminetzky, amb una àmplia experiència en casos similars, demanen a TMB més celeritat a l'hora de prendre mesures per garantir la salut dels treballadors.

- Quines són les conseqüències que pot tenir l'exposició continuada a l'amiant per la salut d'una persona?

- Josep Tarrés (J.T.): L'amiant és causant de malaltia en tots els mamífers. Està demostrat completament que afecta les vies respiratòries i s'està investigant si pot afectar l'aparell digestiu. Està demostrat que quan s'inhalava, penetra a l'aparell respiratori i pot provocar dos tipus de problemes. El primer, una reacció inflamatòria que pot evolucionar en una fibrosi i és la responsable de les malalties cròniques, com les plaques pleurals i l'asbestosi, que és l'enduriment del pulmó provocat per la presència de fibra d'amiant. L'altre, és la via cancerígena. L'Organització Mundial de la Salut ja va classificar l'amiant com a cancerígen de primer nivell el 1977, al mateix nivell que el tabac. L'amiant és 100% responsable dels mesoteliomes, els càncers de pleura que només es produeixen a causa de l'amiant. També pot provocar càncer de pulmó i se l'ha relacionat amb càncers de laringe, ovari o testicle.

- Quan es pot trigar a desenvolupar les afectacions després de l'exposició?

- J.T.: El període de latència és molt llarg. Amb les afectacions menys agressives, com les plaques pleurals, és de deu anys. Amb el mesotelioma, la mitjana és de 41 anys. Això fa que socialment es relativitzi molt el tema.

- A banda del mesotelioma, les altres afectacions provocades per l'amiant poden tenir altres causes?

- J.T.: Sí. No és cert que altres patologies de la pleura sempre estiguin associades a l'amiant.

Josep Tarrés: "El període de latència de les afectacions per amiant és molt llarg; en el cas del càncer de pleura la mitjana és de 41 anys"

- TMB ha reconegut fins ara 20 casos de treballadors afectats per l'amiant i en la majoria de casos assegura que tenen afectacions a la pleura. Què poden reclamar judicialment?

- Àlex Tisminetzky (A.T.): El quadre de malalties professionals de l'amiant preveu el càncer de pulmó, el mesotelioma, l'asbestosi o el càncer de laringe, per exemple.

- J.T.: Tal com diu l'Àlex, el quadre de malalties professionals està molt ben definit i no hi ha les plaques pleurals, que sembla que són les afectacions de salut en la majoria dels casos a TMB. A altres països sí que està reconeguda com a malaltia professional però a l'estat espanyol no. Tampoc es valoren les afectacions psicològiques que pot tenir una persona quan se li comunica que té plaques pleurals.

- A.T.: La clau és que TMB és al registre d'amiant des del 1987 però fins ara reconeixia com a exposats només 80 treballadors. Ara han passat a ser mil, reconeguts per l'empresa, i en podrien ser molts més. Tots aquests treballadors podrien veure augmentada la seva prestació i reclamar contra TMB si tenen alguna d'aquestes malalties. La llei no preveu que les plaques pleurals siguin un motiu per rebre indemnitzacions, ja que no són malalties professionals. Però l'Institut Nacional de la Seguretat Social incorpora les plaques pleurals com una manifestació, diuen que benigna, de l'exposició a l'amiant. No té la qualificació per molt que hi pugui haver una malaltia des del punt de vista col·loquial.

Àlex Tisminetzky. Foto: Adrià Costa

- Quines responsabilitats podria haver d'assumir TMB?

- A.T.: Les responsabilitats de TMB no s'han pogut demostrar fins ara perquè no hi havia un reconeixement de presència d'amiant i hi havia molt pocs treballadors que es reconeixien com a exposats. Ara que hi ha més treballadors exposats, s'obre la possibilitat. Fins ara només hi ha un únic cas judicialitzat, d'un mecànic que va treballar durant 20 anys exposat a l'amiant. Quan va començar el procediment, no se li reconeixia l'exposició perquè no estava entre els 80 treballadors. Ara sí que se l'inclou i té un càncer de pulmó, que inicialment se li va reconèixer com a malaltia comuna. Entenem que al judici, que serà al juny, se li podrà reconèixer com a malaltia professional. A partir d'aquí, podrien haver-hi dues responsabilitats per part de TMB. La primera, sancions per manca de mesures de seguretat si Inspecció de Treball ho determina. La segona, possibles indemnitzacions al treballador. Des del Col·lectiu Ronda considerem que hi ha hagut una infracció pels 20 o 30 anys que TMB ha passat negant l'existència de l'amiant. Si negues l'existència, no pots fer una vigilància de salut correcta, no pots donar informació als empleats i no pots retirar l'amiant. El gran problema de TMB és que el 2019 s'està fent una feina que es podria haver fet als anys 90 i fins i tot als 80. El 2002 es va prohibir l'amiant a l'estat espanyol i és evident que van 20, 30 o 40 anys tard.

Àlex Tisminetzky: "Les responsabilitats de TMB no s'han pogut demostrar fins ara perquè no hi havia un reconeixement de presència d'amiant"

- TMB argumenta que l'amiant només pot provocar afectacions si s'erosiona o es manipula directament. És així?

- J.T.: L'amiant provoca una exposició directa i una indirecta. La directa és la del treballador que ha estat tocant o manipulant l'amiant. La indirecta és la d'aquell treballador que no el toca directament però comparteix l'àmbit laboral. I l'aire és per tothom. Això obre el camp de treballadors exposats: són tots aquells que comparteixen l'espai amb aquells que toquen l'amiant directament.

- Fa setmanes que TMB ha instal·lat avisos per la presència d'amiant en zones de pas d'usuaris del metro. L'amiant pot afectar els passatgers?

- J.T.: La possibilitat és real però el risc és molt petit. Però és real i no es pot obviar. L'amiant és un risc per a la salut pública, no només laboral. Amb els problemes de salut pública fa falta crear conscienciació social. Hi ha temes de salut pública que han creat una opinió social, com l'exposició al Sol, beure i conduir o els riscos de les relacions sexuals. Però l'amiant no. Hem de crear consciència que l'amiant és dolent. Ara toca el meto però la setmana que ve serà una altra empresa. És un càncer que seria extingible i cal desamiantar.

- Quins precedents hi ha a Catalunya i a l'estat espanyol de presència d'amiant en centres de treball?

- A.T.: La jurisprudència és molt àmplia, hi ha hagut moltíssims judicis. El de l'empresa Rocalla a Castelldefels, Uralita a Cerdanyola o Alstom. Ara mateix el Tribunal Suprem té una doctrina molt clara en la matèria, és una situació que han patit molts treballadors.

- J.T.: De patologies per amiant, a l'estat espanyol, en surten com bolets. Si a tot arreu on hi havia una fàbrica important de fibrociment hi hagués hagut algú que s'hagués dedicat a seguir els casos i a fer-ne un estudi seriós, el cas de Cerdanyola no seria tan excepcional.

Josep Tarrés és metge de família i pneumòleg de Cerdanyola, que dirigeix l'Observatori de les Malalties Relacionades amb l'Amiant. Foto: Adrià Costa

- També hi ha hagut afectacions per amiant al metro de Madrid.

- A.T.: És el detonant de la crisi de l'amiant a Barcelona. El comitè d'empresa veia el que passava a Madrid i va demanar la mateixa diligència a Barcelona. Com que no es reconeixia la presència d'amiant, no es prenen mesures per retirar-lo. A partir d'ara, la direcció haurà d'assumir la responsabilitat.

Josep Tarrés: "L'amiant és un risc per a la salut pública"

- Si l'amiant està prohibit a l'estat espanyol des del 2002, per què TMB encara està fent un inventari dels punts amb aquest material?

- J.T.: El decret de finals del 2001, que va entrar en vigor el 2002, deia que es prohibia la importació i fabricació de l'amiant. Es permetia l'ús del que ja estava fabricat fins al final de la seva vida útil i això és el que s'ha de matisar. La vida útil del fibrociment és de 35 anys i per tant tot aquell que estigui instal·lat des de fa més temps és il·legal. Per què l'empresa no s'ha mogut? Passa el mateix que a tot arreu. La pressió social i la conscienciació social són bàsiques. L'empresa no s'avançarà a la petició de la gent. Van passant els dies i pesen els interessos, només es mouen per la pressió social.

- A.T.: No s'aplicaven mesures preventives perquè eren molt costoses. Les empreses prioritzen l'aspecte econòmic per sobre de la integritat física o la salut laboral dels treballadors. Fins que no hi ha hagut pressió per part dels treballadors, el comitè d'empresa i de l'opinió pública, l'empresa no s'ha mogut. S'han mogut per la pressió social.

- Com valoreu la gestió que TMB ha fet de la crisi de l'amiant des que ha reconegut que hi ha treballadors afectats?

- J.T.: Sembla que tinguin una actitud positiva però si no es concreta en fets reals, és paper mullat. Estem molt cansats de veure bona voluntat i pocs fets.

- A.T.,: Des del punt de vista jurídic faig una valoració bastant negativa de la gestió que està fent TMB. S'han trobat una patata calenta, perquè l'actual direcció no ha introduït l'amiant, i no l'han sabut gestionar perquè és costosa. Després d'anar 20 o 30 anys tard hi hauria d'haver una retirada més activa. Amb terminis tan llargs, que el que faran és que hi hagi possibilitat d'exposició per part dels treballadors.

- Es pot exigir a l'empresa que reubiqui els empleats afectats?

- J.T.: La resposta és claríssima. És una mesura que s'hauria de prendre immediatament.

- A.T.: La normativa diu que els afectats no han d'estar en ambients que puguin ser cancerígens. Si encara no s'ha retirat l'amiant, ni s'ha acabat l'inventari, a les persones que tenen amiant dins el cos se'ls hi ha de buscar un lloc on no hi hagi cap possibilitat que manipulin eines o vagons amb aquest material.

Josep Tarrés i Àlex Tisminetzky. Foto: Adrià Costa